

Klövkontrollen – Får 2023

Bakgrund

Sedan 2009/2010 driver Gård & Djurhälsan ett kontrollprogram mot fotröta hos får – Klövkontrollen. Fotröta är en smittsam klövsjukdom som orsakar både djurlidande och ekonomiska förluster. Sjukdomen uppkommer genom ett komplext samspel mellan bakterier (bland annat *Dichelobacter nodosus* och *Fusubacterium necrophorum*), miljöfaktorer och fårets motståndskraft. Sedan den allvarliga klövsjukdomen CODD (smittsam digital dermatit) diagnostiserades för första gången i Sverige våren 2019 har programmet också fokus på att identifiera ev. ytterligare smittade besättningar. Diagnosen CODD ställs genom att undersöka klövarna och identifiera, för sjukdomen, typiska symtom. Vid misstanke om CODD erbjuds kostnadsfri rådgivning för alla fårägare. Rådgivningen kan ske antingen via telefon eller digitalt och efter bedömning görs vid behov besök i besättningen. Vid konstaterad CODD finns möjlighet till slaktbidrag.

Vid anslutning till Klövkontrollen undersöker en veterinär, som är specialutbildad inom kontrollprogrammet, klövarna på livdjuren i besättningen och provtagning avseende *D. nodosus* inklusive virulensstestning utförs. Under genomgången utbildas djurägaren för att kommande år själv kunna utföra klövkontrollen i sin egenbesättning.

*Vid anslutning till Klövkontrollen går veterinär igenom klövarna och prover tas för analys av *D.nodosus*. Samtidigt utbildas djurägaren.*

Om besättningen bedöms som frisk vid kontrollerna erhåller besättningen F-status. F-status förnyas årligen genom veterinärkontroll eller egenkontroll. Vid egenkontroll kompletterar djurägaren sin klövkontroll med en skriftlig dokumentation av kontakter, karantänsförfarande, karantänsbehandling och observationer avseende klövhälsoläget under det gångna året. Enligt beslut från Baggauktionskommittéerna på Gotland, i Jönköping och i Uppsala är F-status ett krav för besättningar som vill sälja baggar på auktionerna.

Resultat

393 besättningar var vid utgången av 2023 anslutna till programmet. 359 besättningar har tilldelats F-status. Av dessa tilldelades 30 besättningar F-status efter veterinärkontroll och 329 efter egenkontroll och riskvärdering. Totalt har 30 besättningsbesök genomförts under 2023.

Två nya besättningar med fotröta har påvisats inom kontrollprogrammet; ett där djurägaren har fått rådgivning och själv vidtagit åtgärder och ett där sanering påbörjats. Inga fall av CODD har påvisats under året. Ett flertal fall med misstanke om CODD har hanterats via telefonrådgivning och uppföljande foton som sänts digitalt. Samtliga har kunnat avskrivas utom två fall. Vid besök på plats av veterinär och uppföljning kunde dock misstanken avskrivas. I det ena fallet fanns även misstanke om bluetounge som kunde avskrivas efter kontakt med SVA:s epizootijour och provtagning.

Diskussion

Antal nya fall av fotröta ligger fortsatt på en mycket låg nivå och inga nya fall av CODD har påvisats sedan 2020. Den samverkan vi har i Sverige med näring, myndigheter och veterinär expertis är unik och något som är av stor vikt att upprätthålla. Genom Klövkontrollen finns en naturlig samverkansform som bärgar för en bibehållen låg förekomst av de smittsamma klövsjukdomarna, god djurvälstånd och lönsam produktion. Sverige är ett av få länder i världen som bekämpar fotröta och CODD systematiskt. Detta hade inte varit möjligt utan kontrollprogrammet.

Antal anslutna besättningar till Klövkontrollen har de senaste tre åren legat på en relativt konstant nivå. Programmet har en komplett nationell täckning med besättningar anslutna från alla län. Utan de subventioner för höga reskostnader som erbjuds i programmet hade det varit svårt att nå denna täckning.

De fall av misstänkt CODD som hanterats och kunnat avskrivas under året visar att systemet med kostnadsfri rådgivning är ett bra sätt att övervaka sjukdomen på. Det är lätt att ta kontakt både för veterinärer och djurägare och rådgivningen kan i de flesta fall ske digitalt. Endast i enstaka fall behövs besök på plats. I ett av fallen fanns förutom CODD-misstänke även misstanke om bluetounge. Både bluetounge och mul-och klövsjuka är epizootisjukdomar som ger hälta och förändringar i kronranden hos får, vilket visar hur Klövkontrollen utöver det övergripande målet att minska spridningen av fotröta och CODD, fyller en mycket viktig funktion för den nationella övervakningen av allvarliga djursjukdomar.